

dr. Iztok Simoniti

O vrednotah kristjanov, 3

Tudi v tretjem eseju se ukvarjam z globokim prepadom med vrednotami, ki jih kristjani oznanjajo, in vrednotami, po katerih se ravnaajo v resničnem življenju. Ni res, da so desetletja komunizma razlog za slab ugled Katoliške cerkve danes. Razlog je v vsakodnevnem razkrivanju kaznivih dejanj, ki jih kler počenja ter prikriva, dokler more, in prizna samo, če je v to prisiljen.

Zato na podlagi notoričnih dejstev tvegam trditev: Če vrhovni kler res verjame v pekel, naj se nanj tudi resno pripravlja, saj je njihov Bog maščevalen.

1. (Ne)odloženo maščevanje in sprotno odpuščanje. Začenjam z maščevanjem zato, ker mi je mislec, ki ga zelo cenim, potem ko je prebral prva dva eseja o vrednotah kristjanov, napisal: “Seveda se pa zoper naju oba kopiči srdito sovraštvo, tako da maščevalnosti [kristjanov] ne uideva.”

Cerkveni očetje – teologi aktivisti in apologeti – iz prvih stoletij našega štetja so takrat še maloštevilnim kristjanom priporočali, da “maščevanje nad pogani, ki se šopirijo na tem svetu,” odložijo na čas poslednje sodbe. Vendar se je Cerkev takoj, ko je imela dovolj moči, nasprotnikom vedno okrutno maščevala že na tem svetu. Tudi danes se kler rad maščuje že na tem svetu, čeprav maščevanje doktrinarno s tega sveta prestavlja na oni, na čas po Drugem prihodu Kristusa, “ko bodo dobri nagrajeni, zli kaznovani, človeštvo pa odrešeno”.

Teološko utemeljevanje odloženega maščevanja z iznajdbo Drugega prihoda in poslednje sodbe je etični nihilizem: to je teologija smrti, konca sveta in poslednje sodbe, ko bodo kristjani v nebesih, mi drugi pa v peklju. Odrešenje katolikov je možno samo po popolnem uničenju nas drugačnih. Zato šele dokončna, druga smrt ateistov, agnostikov in nekristjanov

Prvi esej je bil objavljen v Sodobnosti št. 4/2011, drugi pa v Sodobnosti št. 1–2/2012.

pomeni pravo očiščenje. Samo "čisti" bodo večno živeli v nebesih, v Novem svetu. Popolna zmaga krščanstva zahteva popoln propad tega sveta, ki ga ni mogoče očistiti grehov zato, ker tu ne žive samo kristjani. Enako uči islam.

Zmaga nad izvirnim grehom, odrešitev in večno maščevanje so temelji monoteizma, ki zahtevajo zmago Ene resnice in poraz vseh drugih. Zato v *Apokalipsi/Razodetju* beremo, da je zmaga Resnice nad vsako spravo z drugačnimi, torej nekristjani. Za kristjane večno maščevanje, kot dokaz zmage Resnice, izhaja iz samega začetka človeškega sveta, torej iz izvirnega greha in padlega človeštva.

Ker trpljenje očiščuje in zblizuje z Bogom, ga katolik vedno blagoslavlja. Zato se morajo vsi, katerih življenje poteka brez velikih nesreč – bolezni, izgube ljubljene osebe, vojne, lakote, kuge – bati smrti in maščevanja, ki bo zaradi dobrega življenja na tem svetu odloženo na oni svet. Kristjan mora trpeti. Zato Nietzsche zapiše: "Krščanski (človek) zanika še tako srečno usodo na zemlji: je šibek, reven, zadosti razdedinjen, da v vsaki obliki trpi zaradi življenja." Kardinal Franc Rode pritrjuje in stopnjuje: "Ideal popolnega kristjana še vedno ostaja mučenec." Mon(ote)izem stalno rabi tuje in svoje žrtve zato, ker hoče nasilje.

Že leta se znanci družinsko sestajamo na prvi dan novega leta, da bi podaljšali prazničnost. Lani je eden od njih ironiziral papežev decembrski *urbi et orbi* in sprožil mnogo nezlobnega smeha. Na to je naš prijatelj kristjan siknil: "Se vidimo tam zgoraj!!" Vemo, da kristjani radi grozijo s svojim Bogom nam, ki vanj ne verjamemo, ki mu nič nočemo in ki celo razumemo, da je potreba po čaščenju enaka potrebi po čisti vodi ali svežem zraku. Za to, da so kristjani polni zlih misli o nekristjanih in tudi upanja, da se nam bo njihov Bog maščeval, je kriva stroga religiozna vzgoja, ki trajno poškoduje osebnost. Zato bi klerikalcem, ki trde: "Kdor ne verjame v Boga, je norec!", morali odgovoriti s stopnjevanjem: "Kdor verjame v Boga, je idiot!"

Katoliki z grožnjami ateistom blažijo svojo negotovost, da bomo "neverni", vsaj onkraj, pravično kaznovani. V moralnem smislu je odlaganje maščevanja zgolj perverzno odlaganje zadovoljstva, povezanega z maščevanjem Boga po koncu sveta. Tertulijan strastno opisuje eshatološke užitke kristjanov, ki bodo iz nebes gledali muke poganskih mogotcev v peklu (*De spectaculis*). Kristjan, ki upa, da mu bo "vsaj na onem svetu zadoščeno za krivice na tem svetu", v resnici maščevalno zanika odpuščanje in spravo ter, vsem v škodo, goji lažno pravičnost.

Tudi v uresničevanju obljub Boga na zemlji moramo videti razvoj človeka. Zato teozof Louis Claude de Saint Martin pravi, da je francoska "revolucija (1789) samo zgoščena oblika poslednje sodbe, v kateri trombe

oddajajo impozantne zvoke, ki jim jih narekuje neki vrhovni glas, v kateri so vse sile zemlje in neba iztirjene in v kateri so odrešeni in pogubljeni v trenutku poplačani”. Gledano razvojno so katoliški maščevalni instrumentarij (inkvizicija, grmade, ekskomunikacije, izgoni, izolacije) komunisti, fašisti in nacisti modernizirali s političnim terorjem, koncentracijskimi taborišči in genocidi. Krščanski monoteizem in monizmi goje strastno sovraštvo do vseh, ki ovirajo božji načrt ali Zgodovino; imajo isto eshatologijo Višjega cilja, ki posvečuje vsa sredstva in metode.

Trditev, da si katoliki grehe odpuščajo, še rajši pa se maščujejo, je, malo ironično rečeno, samo navidezni *contradictio in terminis*. Kristjani počno oboje, si odpuščajo, se maščujejo, si spet odpuščajo, grešijo in si spet odpuščajo in si lažejo, da vse to počno, da bi se rešili sovraštva, ki bi ga sicer gojili do svojih mučiteljev. Slabe teologije so stalni vir miselnih nesmislov in samoškodljivih praks. Zato teologom ne ostane drugega kot to, da se sklicujejo na skrivnostnost in nedoumljivost bistva vere, ki je ni moč zapopasti niti z religijo, kaj šele s filozofijo, umetnostjo, mitologijo ali znanostjo. Če se ima kler za edinega “zastopnika Boga”, potem je slab argument, da sta prav skrivnostnost in nedoumljivost lastnosti, ki Boga varujeta pred samovoljo in malikovanjem; kler počne prav to.

Katoliki ateistom očitajo predvsem nevero; očitkom o zlih delih se izogibajo, saj sami počno dosti hujša. Zato upam, da si kristjani ne žele, da bi mi ateisti mislili, da je njihov Bog tako neumen, da se nam bo maščeval samo zato, ker vanj ne verjamemo, mu nič nočemo in celo menimo, da demokracija prenese nestrpnost klera, tudi kadar ta ne ostaja za zidovi cerkva. Tertulijanska slabonamernost cerkvenih očetov do drugačnih je za kler še danes paradigmatična. Cerkev, ki sovraži drugo in neverne, je še bolj neusmiljena do svojih, če se ti “iz-neverijo”.

Obljubljena in empirično nikoli potrjena prihodnost kristjane sili v čakanje na božjo odrešitev. Zaradi nepotrpežljivosti, ki je v resnici šibka vera, se katoliki kleče predajajo otožnemu besu. *Rabies catholica* jim jemlje energijo, nujno za *caritas* na tem svetu. Kristjani torej niso odgovor na svet okoli njih, ampak so rezultat slabega sveta, ki ga vztrajno soustvarjajo. Demokracija kler razgalja; zla ne zmore skriti v eshatologije o skrivnosti vere ali prisotnosti hudiča. Kler noče demokracije vsaj iz dveh razlogov; prvič, vse, kar omogoča dobro življenje tukaj, zmanjšuje njegov pomen; in drugič, zmanjšuje tudi pomen nebes in pekla, krajev, kamor je kler preselil končne nagrade in maščevanja.

2. Odpuščanje za spravo in nov začetek. Teologi so skonstruirali pravno dialektiko, ki morda ustreza kristjanom, nam drugim pa ne. To dialektiko – spoznanje greha, priznanje, kesanje, odpuščanje, odrešenje – je kler sicer

izmojstril v tehnologijo Pastirja, ki mora obvladati čredo; ker starim grehom sledijo vedno novi, se mora vedno znova podvreči istemu postopku samo-čiščenja, katarzi v petih stopnjevanjih. Gre za nekakšen teološki čistilni prašek, s katerim Cerkev v vsakodnevnem življenju sebe in vernike sproti razbremenjuje odgovornosti za posledice storjenega zla in daje potuho za njegovo ponavljanje.

Za sekularno etiko sodobne družbe pa ta teološki recept poganja neustavljivi *circulus vitiosus*; za katolike so namreč vsi grehi odpustljivi, razen greha proti Svetemu duhu, ki pa ni etične narave v smislu greha kot občega zla (umor, kraja, pohlep, nespoštovanje staršev), ampak je greh proti lojalnosti, absolutni poslušnosti Cerкви kot instituciji. Zato Vatikan *in extremis* še danes oznanja: počni, kar hočeš, lahko si tat, pedofil, požrešnež, lažnivec, vendar ostani član Cerkve tudi, če ne verjameš, da ti bo odpuščeno! Katoliški recept sprave, če res deluje v konkretnem življenju, je sicer zanimiva konstrukcija, vendar jo antični Bios zanika. Narava ali Bog človeka ne bi opremil/obremenil s spominom kot etično kategorijo, če bi verjel, da so po vedno novih in novih zločinih možni novi in novi začetki! Niso.

V tem pentatlonu katoliškega zveličanja, ki verne vodi k odrešenju, si največjo pozornost zasluži odpuščanje. Odpuščanje je judovsko-krščanska iznajdba in jo grško-rimska tradicija ne pozna. Za zahodno svobodo, ki izhaja iz grško-rimske tradicije, bi bilo slabo, če bi "vrednoto", kot je odpuščanje – ki prekinja potrebo po maščevanju in vodi k spravi – vgradila v svoj etični in pravno-politični sistem. Tudi grška boginja Ate se maščuje celo bogovom z vrha Panteona, druge (Sizifa) pa obsoja na večno kazen. Vendar tu ne gre za maščevalnost Edinega boga nad posameznikom, "ki si reže podobe drugih bogov", ampak za spoznanje, da so določeni zločini neodpustljivi zato, ker so tako strašni, da njihove posledice nikoli ne prenehajo, zato storilec tudi nihče in nikoli ne more odvezati odgovornosti zanje. To je tudi temelj sodobne sekularne etike, ki za to ne pozna odpuščanja. Kar so za sekularno moralo neodpustljivi zločini, so v pravu nezastarljivi zločini: vojni zločini, zločini proti človeštvu, genocid itd. Pedofilija katoliškega klera je pravno sicer zastarljiva, vendar je moralno neodpustljiv zločin, saj žrtve nikoli ne prebolijo posledic, poleg tega gre za nadaljevano ostudno dejanje klerikov od diakona do škofov, izmed katerih se izbirajo papeži.

Etika neodpustljivosti ali nezastarljivosti za velike zločine je za človeka – kot vedno cenejše in lažje uničljivo bitje – samoobrambna. Zahteva namreč, da s spoznanjem, kakšnega zla smo sposobni, živimo naprej, in sicer tako, da spomin na zlo(čine) ohranjamo kot posamezniki, družba,

država ali mednarodna skupnost, zavedajoč se, da se zlo lahko vedno ponovi, in to kot še večje zlo. To je naloga sekularne etike. Katoliško strast po uničevanju vseh, ki ovirajo Drugi prihod Kristusa in s tem nov začetek v poslednji sodbi očiščenih duš, so revolucionarji 20. stoletja s pomočjo “naprednejših” tehnologij radikalizirali praktično, ne pa konceptualno. Z množičnim ubijanjem so ustvarjali prostor za Novega človeka – fašista, nacista, komunista ali celo Slovenca s “preoblikovanim narodnim značajem”, kot se je motil E. Kocbek.

Sprava med ljudmi različnih etik pomeni odkriti, kaj danes omogoča, da živimo skupaj; kaj je torej najmanjši skupni imenovalec za skupno življenje različnih. Največ, kar lahko ljudje različnih prepričanj dosežemo, je razumevanje, kaj se nam je v Evropi, na Zahodu in v Sloveniji vsem skupaj zgodilo v 20. stoletju, ne glede na to, na kateri strani spopada je bil kateri od naših očetov, in ne glede na naša sedanja prepričanja. Gre za razumevanje, kaj smo drug drugemu sposobni storiti v okoliščinah, ki jih zavestno ustvarja človek zato, da bi ubijal, podrejal, uničeval; mislim na vojno ali na komunizem, fašizem in nacizem, tri brezbožne otroke katoliškega klerikalizma. V trenutku, ko to razumemo, smo, če nastanka takih okoliščin ne preprečimo, odgovorni. Pojem trenutek tu pomeni sedanost. Zato je trditev, da sedanosti ni, temveč sta samo preteklost in prihodnost, intelektualna neumnost. Sedanost, ki se zaradi minevanja časa vsak trenutek spreminja v preteklost (ki ni izgubljeni čas), je za spreminjanje preteklosti bistvena, usodna. Samo v sedanosti – tukaj in sedaj – lahko drugače razumemo preteklost in jo tako spremenimo. Z vztrajanjem pri sedanosti poudarjam, da moramo to storiti mi živi. Če danes spremenimo mnenje o preteklosti, se bo ta spremenila v zgodovino; če pa nam ne uspe, bo preteklost ostala moreča sedanost, ki bo padla na rame naših otrok, ki bodo pred isto nalogo “razumeti, kaj se nam je vsem skupaj zgodilo”.

V katoliški ideji odpuščanja, ki odpravlja maščevanje ter vodi k spravi in odrešenju, so, vsaj zame, bolj kot obljube raja močni aduti klera grožnje. Zmaga nad smrtjo namreč ne pomeni samo raja za dobre, ampak tudi pekel za grešne. Dobri katoliki “bomo od zgoraj gledali vaše muke v peklu”. Teologije kot politike groženj ali nagrad po smrti, morda zaradi primitivnosti daj-dam koncepta, kristjanov ne izboljšujejo, čeprav obljublajo nesmrtnost v imenu pravičnosti.

3. O nesmrtnosti – teologija in biologija. Katoliki (in vsi monoteisti) trde, da potrebujejo nesmrtnost zaradi pravičnosti. Kler z nesmrtnostjo tolaži verne, da bo “nekaznovanim zločinom” sojeno onkraj, tam bo tudi

poplačana “nenagrajena dobrota”. Teolog James V. Schall se sklicuje na Platona, ko pravi: “Nesmrtnost duše ima torej političen izvor.”¹ Trdi, da je Platon verjel v nesmrtnost zato, ker je “bilo zanj bistveno pojasniti, da se vsaki osebi, ki svobodno ravna krivično, zgodi pravica”.

Tudi za Benedikta XVI. svet potrebuje poslednjo sodbo zato, da bi pravica dokončno zmagala.² Papežu ne preostane drugega, saj razkrivanje zla klerikov razkriva njegovo kazensko in civilno odgovornost *hic et nunc*. Kleriki, ki “poslednjo sodbo” predstavljajo na oni svet, uničujejo tega, saj so teologije o pravičnosti onkraj, potuha pokvarjencem tukaj. Formula “Cerkev sveta in prekleta” je recept za perpetuiranje svinjarij klerikov na tem svetu in za poceni svetost na onem. Kleru bo kot “osebam posvečenega življenja” za požrešnost, laži, kopičenje bogastva, spolno izrojenost pravično sojeno onkraj; torej bodo s pomočjo univerzalne zlorabe odpuščanja končali v nebesih, najbolj lisjaški pa bodo dosegli tudi čast oltarja in postali svetniki. Za sekularno etiko so namreč velik problem tiste čudaške teologije, ki zlikovcem vseh vrst, ki se podvržejo peterostopni metodi čiščenja grehov, obljublja spravo med zločinci in žrtvami že na tem svetu; pomeni pa tudi, da bodo po koncu časov in po poslednji sodbi zločinci skupaj s svojimi žrtvami večno uživali srečo božjega kraljestva. Na primer vsi pedofilski duhovniki in posiljeni otroci ter celo Hitler, Stalin in Tito z vsemi milijoni umorjenih. To je nihilizem *par excellence*.

Schall vsaj zame spada med teologe, ki od Grkov vzamejo, kar jim ustreza. Mislim, da teološka pamet prepušča premalo intelektualne in humanistične svetlobe grške in rimske tradicije; preprosto ignorira njeno bistvo, njeno pluralno širino. Aktivistični teologi od Pavla do sv. Avgušтина, od Tomaža Akvinskega do Benedikta XVI. sicer globoko in bistrourmno razlagajo grške in rimske mislece, vendar so dolgočasno predvidljivi, saj vedno končajo z Enim, Edinim, Pravim Troedinim Bogom Razodetja in Absolutuma. Enost v življenju je vedno tiranstvo Enega Boga ali Ideje.

Skratka, krščanski premišljevalci pridejo do enakih sklepov; ista dogmatična izhodišča – izvirmi greh, padlo človeštvo, trpljenje na tem svetu in odrešenje na onem svetu – vodijo v vedno isti dogmatični zaključek, pa naj gre za katoliškega filozofa E. Mouniera ali krščanskega socialista E. Kocbeka, ki je razumel, da je komunizem otrok monoteizma. Konvertit J. Maritain z blago herezijo razlaga integralni humanizem, R. Brague piše o sprejemanju drugačnega, kar vodi v novo identiteto kristjana,

¹ J. V. Schall: “Kaj je rimskokatoliška politična filozofija”; Tretji dan, Krščanska revija za duhovnost in kulturo, št. 1–2, str. 7, XLI, 2012.

² Enciklika *Spe salvi, Rešeni v upanju*, 2007.

izgrajeno na zavesti o različnosti, T. de Chardin, antropolog s teološko teorijo evolucije, miri Boga z Naravo itd., vendar vsi končajo v večnem rimo-katolicizmu. Tudi zasebno pobožni zgodovinarji – Toyenbee, Niebhur, Berdjajev – končajo v krščanskem mysticismu, ki vidi “pomen zgodovine nekje zunaj nje, v kraljestvu teodicej in eshatologij”.³ Morda zato “uradni zgodovinarji” zločinom francoske, sovjetske, jugoslovanske revolucije dajejo neki nadnaraven pridih, saj sta “Revolucionarni načrt” in “Božji načrt” sredstvi, podrejeni Višjemu cilju. Absolutum namreč zahteva žrtve in nasilje; Božji načrt mučenike, Revolucija pa heroje; prvi in drugi ubijajo in se dajo ubiti za Višje cilje. Kler je kriv, saj ni mogoče samo s skrivnostno in nedoumljivo besedo oznanjati Absolutuma, zanj se kristjan bori z akcijo. In oblastno motivirano oznanjanje Evangelija od klera najprej zahteva veliko laži, prevar in lisjaštva ter vedno tudi nasilje.

Človeška *episteme* – spoznavna in ustvarjalna sposobnost – deluje kot vezna posoda, zato je logično iskati vezi med teologijo, znanostjo, umetnostjo, filozofijo in mitologijo, saj so vse samo človeške poti iskanja, ne glede na to, ali trdimo, da so naravnega ali božjega izvora. Vendar med “nasiljem” Narave in Človeka obstaja bistvena razlika. Narava nasilje uporablja tako, da zagotavlja nadaljevanje življenja kot takega, tudi tako, da ukine vrste, na primer človeško. Človek, še posebej monoteist, pa uporablja nasilje, ki je uperjeno proti njemu kot vrsti; če gre tu za samouničevalno nasilje, ki ga je Narava sprožila zato, da bi se otesla vrste, ki je destruktivna za življenje kot tako, potem je to razlog za optimizem; prvič zato, ker je Narava močnejša od Človeka, in drugič zato, ker se bo življenje nadaljevalo, čeprav brez človeka. Med katoliško teologijo in evolucijo, med krščanskim Bogom in grškim Biosom je nepremostljiva diskrepanca. Darwinov nauk o evoluciji potrjuje Maimonidesovo misel *Natura non facit saltus*; narava ne dela skokov, ampak male korake. Človeško nasilje pa je “revolucionarno”, najsi gre za monoteistično Mojzesovo krvavo osvojitve obljubljenе dežele ali monističen – komunističen, fašističen, nacističen – način osvajanja oblasti v 20. stoletju. Oboji z zločini osvajajo in vzdržujejo oblast v imenu Najvišjih ciljev. Torej je optimističen tudi armagedonski, svetopisemski končni spopad med dobrim in zlim, saj pomeni samo konec človeštva, ne pa tudi konec življenja na tem svetu.

Vendar je biologija/evolucija človeka opremila s spominom zaradi preživitvenih razlogov; spomin živih skrbi za nesmrtnost umrlih, tako da so sicer “nevidni, niso pa odsotni” (sv. Avguštin). Spomin, ki je največje

³E. H. Carr: *Kaj je zgodovina*, Ljubljana: Studia Humanitatis, 2008.

skladišče predstav o prav in narobe, zahteva, da se, še posebej umorjenim, “zgodí pravica”. Spomin nas ne spusti naprej, če mu ne zadostimo; če torej ne popravimo krivic, tudi tistih, ki jih nismo storili sami, ampak naši predniki, in to ne samo “za tri biblijske rodove nazaj”. Menda je bistvena lastnost Boga v hebrejski tradiciji spominjanja nazaj do tretje, četrte, stote generacije. Vendar spominjanje ni samo božja milost – nezasluženi dar Boga človeku – ali pravica, temveč biološka lastnost organizma, ki hoče preživeti. Zato je spomin dokaz človečnosti; izbris spomina – ta večna in nikoli dosežena ambicija totalitarizmov – pa dokaz nečlovečnosti.

Živi moramo razkriti dejstva, pokopati mrtve, izdati mrliške liste, vrniti premoženje, postaviti pomnike in – kar je bistveno – ohranjati spomin na zločine kot opomin živečim. Spomin je etična lastnost in z njim vrednotimo pretekla dejanja kot dobra ali zla, vendar s svojimi vrednotami, ne pa z vrednotami časa, v katerem je bilo zlo storjeno. S sodbo živih doleti mrtve “pravičnost”; danes živi sodimo mrtve, nas mrtve bodo tudi sodili živi. Soditi pomeni spominjati se ter ločevati med dobrim in zlom, ki se mu hočemo izogniti, da bi preživeli. Spomin ohranja nesmrtnost; in to je smisel koncepta nesmrtnosti duše za mene, ki hočem živeti. Poprave krivic torej ne smemo prelagati na oni svet, v katerega verjamejo samo nekateri. Če hoče človek preživeti kot vrsta, “poslednje” sodbe (v smislu pravilne) o ljudeh in njihovih dejanjih ne sme prepuščati Enemu, Skrivnostnemu, Nedoumljivemu in Vsemogočnemu Bogu.

Živi se torej ne smemo zmotiti v oceni, kaj so veliki zločini in kdo so veliki zločinci, ne glede na okoliščine, storilce in pravne definicije. Vsekakor ima človek težjo nalogo kot Troedini Bog; človeška “sodba” ni dana enkrat za vselej, temveč mora vsaka generacija znova razpoznati veliko zlo s pomočjo spomina in izkušnje. Zato pedofilija klerikov spada med velike zločine, če upoštevamo stalnost, razširjenost, erotično izrojenost, zanikanje in laganje klera do konca. Njihov Troedini Bog ni zelo drugačen od njih, sicer si jih ne bi izbral za uslužbenca.

Nesmrtnost duše je del standardne opreme, ki jo je Narava – za verne Bog – dala človeku zato, da bi človeštvo preživelo. Narava svari: “Če se boš zmotil, boš izginil kot vrsta.” Teologi kot mojstri strašenja pa bolj kot nesmrtnost duše potrebujejo vstajenje mesa; verni bodo nagrajani s sterilnimi nebesi, mi neverni pa bomo v peklu kaznovani “taktilno in haptično”; rezali, sekali in cvrli nas bodo. Menda je duhoviti teolog Janez Janžekovič rekel, da so vrata pekla široko odprta, vendar ga nihče noče zapustiti. Kler sicer ne obljublja vstajenja pravega telesa in prave duše, ker omogočata, da človek spozna smisel in cilj življenja že na tem svetu; od mrtvih bodo vstali simulakri, slabi ponaredki.

Slabe teologije rojevajo še slabše politične eshatologije. Platonu politično pripisovati izvor nesmrtnosti duše zaradi poprave krivic onkraj, kot to počne Schall, škodi vernim in nevernim; življenje zahteva politiko poprave krivic tukaj in zdaj. Politika, grško-rimska iznajdba, je metoda za oblikovanje boljšega življenja različnih ljudi na tem svetu. Politika ni metoda onega sveta, kjer vlada teror nebes ali pekla, tretjega ni. Krščanska (in vsaka monoteistična) tradicija politike ne pozna, saj noče sožitja bogov, ampak zmago svojega troedinega Boga.

4. Vertikalna interpretacija svetih spisov. Pedofilija, finančne malverzacije, pranje denarja, sodelovanje s fašističnimi režimi, zatiranje žensk in istospolnih zvez ter ohranjanje smrtne kazni so posledica cerkvene pastorale, oprte na gospodovalne citate iz *Svetega pisma*, kot jih razlaga cerkveno učiteljstvo, ki ima vlogo uradnih prilagojevalcev. V to pastoralo spada tudi interpretacija *Svetega pisma*, ki zveste razbremenjuje odgovornosti za posledice zla, nezvestim in drugačnim pa zlo očita. Zato maksima *Ecclesia semper reformanda* v praksi pomeni tudi razlago *Svetega pisma* za politične potrebe Cerkev; upravičevanje, opravičevanje, prikrievanje, laganje in relativizem, s katerim Cerkev zlo spreminja v dobro, tako postane vsebina slabe pastorale.

Svetopisemske grožnje kler "oznanja" v cerkvah, nabitih s prikazi nasilja. Seveda takšna cerkvena oprema, podprta s pridigami, drugovercev – hinduistov, šintoistov, budistov ali ateistov, agnostikov in animistov – ne more prepričati, da so evangeliji "veselo sporočilo", pisano v želelnem naklonu (naj bo, možno je, upam, da bo), pa tudi ne, da so izrečene in upodobljene grožnje "optativ" in ne "indikativ".

Če parafraziram Rolanda Barthesa, bi rekel, da so sveti spisi lahko neusahljiv vir navdiha za podrejanje in dehumaniziranje človeka. Oblastna Cerkev se temu nikoli ne bo prostovoljno odrekla. *Sveto pismo* me zato zanima kot politično-religiozni priročnik oblastne institucije, ki je sposobna sprotne interpretacije teksta – obvezne napotke za vsakodnevno življenje vernih – uveljaviti tudi s silo.

Zato *Sveto pismo* kot program podrejanja posameznika in družbe zahteva vertikalno branje božjih resnic. Tu ne mislim na eshatološko vertikalnost, za katero je *Sveto pismo* samo ena stopnička v velikem božjem načrtu odrešenja; niti ne mislim na vertikalnost *à la* sv. Avguštin, ki pravi: "Nova zaveza se v Stari skriva, Stara pa se v Novi razkriva," češ da se Stara logično nadaljuje z Novo, saj gre samo za izpolnitev "Stare" in torej uresničitev tega, kar se je moralo "izpolniti" – zasmehovanje, mučenje, križanje in vstajenje.

Z vertikalnostjo mislim na razlago *Svetega pisma*, ki oblastnemu monoteizmu omogoča, da Cerkev organizira tako, da je sposobna Kristusov nauk v celoti podrediti interesu institucije. Torej interpretacijo diktirajo čisto realne potrebe Cerkve po slasti, lasti in oblasti. Kler z vrha vertikale – papež, kurija, učiteljstvo – lokalnemu duhovništvu sprti določa razlago *Svetega pisma*. Dejstvo, da si včerajšnje, današnje in jutrišnje razlage pogosto nasprotujejo, ni relevantno, saj trenutna Resnica/Interes ukinja prejšnje in prihodnje. Vertikalnost – od božjega namestnika navzdol – zahteva zaprtost, ki prepoveduje vmešavanje vsem izven kurije; najprej tistim iz “bratskih krščanskih cerkva”, kot so pravoslavna, protestantska, binkoštna, pa tudi neposlušnim teologom osvoboditve in vsem, ki mislijo in verujejo s svojo glavo in srcem.

Vertikalnost pomeni interpretacijo kot “ukaz” za vernika, ki ga mora sprejeti, sicer bo teološko “ekskomuniciran” ali fizično kaznovan. Zapoved Ene poti pomeni prepoved vseh drugih poti in grožnja neposlušnim; takšna oblastna razlaga Kristusovega nauka zahteva dogmatizacijo, mitizacijo in idealizacijo, torej deformacijo evangelijev. Svobodomiselni iskanci, za Vatikan heretiki, zahtevajo reforme ali vračanje k pristnosti, saj verjamejo, da kler oznanja “slabo vero”. Za filozofa J. P. Sartra je *mauvaise foi*, kadar človek prisilno sprejema slabe vrednote in zanika svojo izvirno svobodo in avtentičnost.

Vertikalnost računa na Vatikan kot edino “božje namestništvo na zemlji”, kot edinega razlagalca prave poti. En sam pogled na vse, kar je tukaj (božje stvarstvo) in onkraj (nebesa, vice, pekel), je *per se* nasilen. V množstvu različnih je Enost mogoče uveljaviti samo s silo. Enost je torej ekskluzivnost, ki izključuje vse drugo. “Vizija enega samega pogleda na svet je represivna, nasilna,” pravi filozof G. Vattimo. Če apokaliptični *dictum*: “Jaz sem Alfa in Omega, Prvi in Zadnji, začetek in konec,” ne bi bil oprt na realno silo, bi rekli, da gre za samoškodljivo nadutost teologov; ker pa je vedno oprt na silo – duhovno ali fizično – je grožnja drugačnim.

Tekstualna nedorečenost *Svetega pisma*, ki dopušča sprotne razlage v funkciji moči, istočasno neusmiljeno razkriva mnoge morale klera. V bistvu z interpretacijskim voluntarizmom Cerkev vzdržuje nemoralno vitalnost. Kler bo v *Svetem pismu* vedno našel razloge za umor Jana Husa in Giordana Bruna, za poniževanje Galileja ali pa za današnje preganjanje intelektualcev, kot sta Hans Küng in Ernesto Cardenal, duhovnik, pesnik, revolucionar, bivši kulturni minister Nikaragve. Cardenal je za teologijo osvoboditve rekel: “Z njeno pomočjo sem ugotovil, da si lahko marksist, tudi če nisi ateist, in da med marksizmom in krščanstvom ni nasprotij ... V revoluciji ni dovolj samo govoriti in pridigati o ljubezni in sočutju,

ampak se je treba temu poslanstvu tudi konkretno posvetiti ... pri tem me je ves čas vodila ljubezen do Boga, s katerim še zdaj delam v dobro pravice in ljubezni." Cardenal je bil heretik tako v očeh Moskve kot Vatikana in Janez Pavel II. ga je leta 1983, ob uradnem obisku Nikaragve, grajal in že na letališču ponižal z nepravilno zahtevo, naj uredi svoj položaj duhovnika v revolucionarni vladi. Vendar je Ernesto Cardenal izjavil: "Kljub vsemu ostajam kristjan, enako kot ostajam socialist." Ni pokleknil pred novodobno inkvizicijo, križarsko in versko vojno Vatikana proti njemu.⁴ Papež seveda ne prenese, da je mogoče pošteno misliti in delovati tudi, če si duhovnik in si našel oporo v socializmu.

Živeti po *Svetem pismu* pomeni živeti po citatih (Thomas Mann), kot jih razlaga kler. Vendar dejstvo, da ima *Sveto pismo* omejeno število strani, ne pomeni, da je omejeno tudi število razlag citatov *expressis verbis*. Zaprtost *Svetega pisma* – nič dodajati, nič odzemanj – je namreč idealna za neskončne interpretacije citatov. Cerkev tako kaže vitalnost, če s tem pojmom razumemo to, kar koristi instituciji, ne pa nujno tudi religiji in sploh ne življenju. Posledica cerkvene slasti in lasti je ta, da se gnev stopnjuječe ničejansko vrača kot bumerang. Iz tega oblastnega *circulus vitiosus deus* se Cerkev sama ne bo izvila, v to jo lahko prisili samo zahodna odprta družba. To življenje po citatih *Sveto pismo* spreminja v tekst, ki navdihuje Adolfa Hitlerja (*Mein Kampf*), mater Terezo, diktatorja Pinocheta ali Chiaro Lubich; vsi so verjeli, da delujejo po volji Boga. Tudi tirani Lenin, Stalin, Tito in drugi so se pri uničevanju drugačnih vedno sklicevali na svoje interpretacije Marxa in Engelsa. Tako kot lahko demokracija "kuriji" omeji možnost zlorabe *Svetega pisma*, lahko tudi "partiji" omeji zlorabo Marxa in Engelsa.

5. Apokalipsa izbrancev. Sinteza groženj na koncu *Svetega pisma*. *Razodetje/Apokalipsa* se začne s splošnim opozorilom: "Glej, pridem kmalu in z mano pride moje plačilo, da povrnem vsakomur po njegovem delu. Jaz sem Alfa in Omega, Prvi in Zadnji, začetek in konec." (Raz 22,12–13.) Nadaljuje se s splošnim navodilom: "Vsakomur, ki posluša preroške besede, ki so v tej knjigi, izjavljam: če bi jim kdo kaj dodal, ga bo Bog udaril z nadlogami, ki so opisane v tej knjigi. Če pa bi kaj odzvel od besed, ki so v tej preroški knjigi, bo Bog odzvel njegov delež pri drevesu življenja in pri svetem mestu, ki sta opisani v tej knjigi." (Raz, 22,18–19.)

Rdeča nit *Svetega pisma* v rokah klera je eshatološki dualizem, ki se sklene v *Apokalipsi*. Gre za primitivno delitev stvarstva na dobro in zlo,

⁴Ernesto Cardenal: "Še naprej ostajam na strani revežev", Ljubljana: Delo, Književni listi, 3. 1. 2011.

na kraljestvo Satana, ki je realnost sveta, in kraljestvo Boga, ki je meglena obljuba po koncu sveta; tu zgodovino vodi Satan, eshatologijo onkraj pa Bog. Ta dualizem ni pluralizem, ampak metoda monoteizma, kjer za tretjega ni prostora. Dualizem je primitivizem, ker deli na mi in oni, na dobre in zle, v praksi pomeni izključevanje na tem in onem svetu. Ta eshatološki dualizem evangeliji oznanjajo kot pesimizem za ta svet in optimizem za onega. Res pa je, da so vse kulture polne apokaliptičnih napovedi. Trume ubogih, odrinjenih, umazanih, ponižanih ter peščica bogatih, prevzetnih, oblastnih in pokvarjenih niso dovolj za drugi prihod Odrešenika na svet. Bog noče vzpostaviti svojega kraljestva na tem svetu, zanj načrtuje (samo) uničenje z jedrsko vojno in poslednjo sodbo. Razodetje ne daje upanja, ampak ga jemlje. Verni težko "verjamejo", da jim skrivnostni Bog hoče dobro, če je izvajalec Njegove skrivnostnosti Cerkev, ki se peha za ornati in dekorati, marmorjem in zlatom, slastjo in oblastjo. To tekstualno izgubo (za)upanja, ki je v *Svetem pismu*, razumem kot napoved človeku, da onkraj ne bo ostal človek; kdor pa hoče biti med Izbranimi (kler) in slediti Kristusu že na tem svetu, se mora odreči življenju.

Med najslabšimi svetopisemskimi idejami, s katerimi Cerkev prodira skozi stoletja, sta ideji o izvoljenem ljudstvu in kolektivni krivdi; obe odražata povsem posvetne potrebe Cerkve. Ne pozabimo, da je bila prva ideja morda odločilna tudi za vzpon evropskega nacionalizma 18. in 19. stoletja; druga ideja, ki jo je Cerkev vzdrževala z liturgijo ("molimo za izdajalske Jude...") in politiko antisemitizma, pa je svoj tragični vrh doživela s holokavstom nad Judi. Ideji kolektivne krivde in izvoljenega ljudstva stalno navdihujeta; nori srbski psihiater in politik Jovan Rašković in duhovni mentor zločinca Radovana Karađića je trdil, da so Srbi "nebeški narod", rojeni "za vladarje", Hrvati so "vezani na kastracijo", muslimani pa "fiksirani na rektalno fazo".

Idejo o izvoljenosti katoliškega klera *per analogiam* dodatno pači z idejo o svoji "izbranosti in poklicanosti". Kler sebe naduto naziva kot "osebe iz ustanov posvečenega življenja in družb apostolskega delovanja, za katere se zahteva višja popolnost, saj najbližje hodijo za Gospodom, sledijo posebnemu klicu, ki ga Gospod namenja samo posebej izbranim in izvoljenim", saj "tisti, ki se ne odpove vsemu (beri sebi, op. p.) ne more biti moj učenec". V praksi to vedno pomeni zahtevo po privilegijih in imuniteti v družbi. Višja popolnost, poseben klic, izbranost in izvoljenost tu in onkraj pomenijo tudi neenakost pred obličjem papeža. Vemo, da se "osebe posvečenega življenja" ne odpovedujejo bogastvu, denarju in poceni slavi; posebne pa so v trdovratnem prikrivanju in laganju o zlu, ki ga priznajo samo, če so v to prisiljene.

Klerik, ki se odpove slasti in oblasti, se odpove poslušnosti in zato ne more delati kariere v Vatikanu ali lokalnih cerkvah. Karieri se odpovedo kleriki v sirotiščih in na smetiščih sveta, kamor ni nikoli kurijskih kardinalov niti tistih, ki hočejo to postati. Zanimivo je to, da Kristus naloge nalaga onim, ki niso pripuščeni v vrhove Cerkve. Te “posebnosti, izjemnosti, izrednosti ...” so neetične, saj jih ni mogoče uskladiti z enakostjo pred obličjem Boga. V bistvu nasilne zahtevajo, “da svoje življenje izgubimo Zanj in evangelij”, saj “si nebeško kraljestvo s silo utira pot in močni ga osvajajo” (Mt 11,12).

Vrhovni kler, ki propagira politične teologije “izbranosti in poklicanosti”, naj se kar boji “poslednje sodbe”. Njihov Bog, ki načelno ljubi vse enako, bo sodil vsakemu posebej, svojim pa najstrožje! Če si hoče Bog kristjanov povrniti vsaj malo dostojanstva, bo najstrožji do papeža, klera in cerkvenega učiteljstva, ker ne nosijo nobene socialne odgovornosti, imajo pa velike zahteve do družbe in države. Kler se pretkano izmika odgovornosti za dejanja, za katera bi jim Kristus okoli vratu obesil mlinske kamne in jih potopil.